

колектив: Грицишина Т. І., Голюк О. А., Деснова І. С., Зданевич Л. І., Каплуновська О. М., Карук І. А., Кривошея Т. М, Крутій К. Л., Патрикєєва О. А., Присяжнюк Л. А., Родюк Н. Ю., Стахова І. А., Стеценко І. Б., Черноморець В. В., Шикиринська О. А. Запоріжжя: ЛПС ЛТД, 2020. 148 с.

6. Старовойт Л. В. Художньо-естетичне виховання дошкільників засобами ліплення. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія, 2015. Вип. 43. С. 131–135.
7. Танько Т., Чернявська М. Естетичне виховання дошкільників як наукова проблема у першій половині ХХ століття. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2019. № 2. С. 293–298.
8. Товкайло К. С. Естетичне виховання дошкільників у процесі музично-ритмічної діяльності. Дошкільна освіта в Україні та зарубіжжі: традиції, досвід. 2021. Вип. 5. С. 73–75.
9. Фабріцій Н., Борин Г. В. Художньо-естетичне виховання старших дошкільників як психолого-педагогічна проблема. Матеріали ІІ науково-практичної конференції «Соціальні трансформації у кризовий період». Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД, 2017. С. 234–236.
10. Demchenko, O., Bondar, Y., Shykyrynska, O., Komarivska, N., Lyubchak, L., Stakhova, I., & Dabizha, L. (2022). Development of youth's creative abilities schoolchildren by BYOD technology. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference May 27th-28th, (I volume), 341-350. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6892>
11. Shykyrynska O. Creating interactive presentations at Genial.ly: methodological aspect // Sustainable Development: Modern Theories and Best Practices : Materials of the Monthly International Scientific and Practical Conference / Gen. Edit. Olha Prokopenko, Tallinn: Teadmus OÜ, 2021. p.31-32.

Ю. Якименко,

асистент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

С. Чабанюк,

здобувач ОС «магістр»,

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Yu. Yakymenko,

assistant of the department of artistic disciplines preschool
and primary education,

Vinnitsia Mykhailo Kotsubynsky
StatePedagogicalUniversity

S. Chabanyuk,

master's student,

Vinnitsia Mykhailo Kotsubynsky
State Pedagogical University

ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

CREATIVE DEVELOPMENT OF YOUNGER SCHOOL STUDENTS AT MUSIC LESSONS

***Анотація.** У статті розглянуто питання творчого розвитку молодших школярів на уроках музичного мистецтва. Проаналізовано зміни підходів до викладання предметів освітньої галузі «Мистецтво» в початковій школі. Визначено сутність понять «творчі здібності», «творчий розвиток молодших школярів». З'ясовано, що творчий розвиток молодших школярів відбувається через включення їх у різні види музичної діяльності.*

***Abstract.** The article examines the issue of creative development of younger schoolchildren in music lessons. Changes in approaches to teaching subjects of the educational field «Art» in primary school were analyzed. The essence of the concepts «creative abilities», «creative development of younger schoolchildren» has been determined. It has been found that the creative development of younger schoolchildren takes place through their inclusion in various types of musical activities.*

***Ключові слова:** творчий розвиток, творчі здібності, молодші школярі, музика, уроки музичного мистецтва*

***Key words:** creative development, creative abilities, younger schoolchildren, music, lessons of musical art*

На сучасному етапі розвитку освіти використання музичного мистецтва в початковій школі потребує якісних змін. Суспільною вимогою є формування творчої особистості молодшого школяра, розвиток його творчих здібностей, орієнтування на здобуття вмінь діяти творчо, цікаво, швидко та нестандартно. У Законі України «Про освіту» (2017) прописано, що найвища цінність суспільства – всебічний розвиток людини як особистості, розкриття її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей [6].

Початкова школа – це фундаментальна ланка освіти. Вона покликана цілеспрямовано виявити та розвинути здібності учнів до різних видів діяльності, створити умови для повноцінного засвоєння базового рівня освіти та уміння вчитись, сприяти розвитку універсальних життєво необхідних навичок, серед яких вміння творити та діяти творчо.

Протягом останніх десятиріч українська система початкової освіти зазнала суттєвих якісних змін. Відповідно до навчальних програм у початковій школі вивчаються предмети освітньої галузі «Мистецтво». Як зазначається у Методичних рекомендаціях про викладання предметів освітньої галузі «Мистецтво», у 2022-2023 навчальному році у звкладах освіти починається поетапне впровадження Нового Державного стандарту базової середньої освіти. Мистецьку освітню галузь

реалізують чотири модельні програми інтегрованого курсу «Мистецтво» та програма міжгалузевого інтегрованого курсу «Драматургія і театр». Предмети (музичне мистецтво та образотворче мистецтво) викладаються на засадах інтегрованого підходу через узгодження змісту програм та результатів навчання з різних видів мистецтв, а також на основі компетентнісного та діяльнісного підходів. В нормативних освітніх документах зазначено, що предмети освітньої галузі «Мистецтво» спрямовані на «розвиток емоційно-почуттєвої сфери учнів, формування їх художньо-образного, асоціативного, критичного мислення; створення сприятливих умов для продукування креативних ідей, реалізацію власних творчих потреб у художній діяльності та пізнанні. Водночас, через образний зміст творів мистецтва відкриваються широкі можливості ефективно впливати на виховання патріотизму, моралі та інших цінностей» [8].

Колом наших наукових інтересів є музичне мистецтво, що здатне впливати на сферу почуттів та переживань. Діти молодшого шкільного віку надзвичайно чутливі до емоційного впливу. Ця особливість дитячої психіки дозволяє використовувати твори музичного мистецтва для впливу на чутливі дитячі душі, для виховання, навчання, всебічного гармонійного розвитку, в тому числі й творчого.

З давніх часів музика вважалась елітним мистецтвом, вишуканим мистецтвом для розвитку людської особистості. Її правомірно вважають скарбницею людських почуттів, переживань, знань. Вона здатна розкрити перед дитиною новий яскравий та багатий світ, активізувати уяву, викликати радість та насолоду, пробудити дитячу душу, завдяки своїй універсальній, і в одночас, неповторній мові: силою своїх виразних художніх засобів, силою звуків.

В наукових роботах українських та зарубіжних вчених підкреслюється важливість творчого розвитку дітей через музичну діяльність. Принагідно зазначимо, що українська національна традиція розвитку дитини засобами музики коріниться в стародавніх фольклорних витоках. Маємо і значний внесок у розбудову музичної освіти українських педагогів-музикантів О. Барвінського, В. Верховинеця, Ф. Колесси, О. Кошиці, М. Лисенка, М. Леонтовича, С. Людкевича, К. Стеценка та інших, традиції яких розвинені в працях сучасних представників вітчизняної музичної педагогіки (І. Барановської, Н. Ветлугіної, К. Завалко, Н. Кьен, О. Лобової, Л. Масол, Н. Мозгальнової, О. Ребрової, О. Рудницької, О. Ростовського, О. Щолокової, Л. Хлебнікової та інших) [3]. Науковці наголошують на природній здатності музики впливати на настрої, емоції дитини, здійснювати взаємовплив на моральні та естетичні цінності, впливати на інтелект, створювати сприятливу атмосферу для творчості. Отже, музика здатна впливати на дитину як на фізіологічному рівні, тобто прискорювати чи уповільнювати дихання та серцебиття, заспокоювати, хвилювати, так і на педагогічному. Музичне мистецтво виступає водночас і носієм високих духовних цінностей, і засобом розвитку творчих здібностей молодших школярів. Проникаючи у царину музики дитина непомітно створює себе.

Музика носить творчий характер, зазначають і. Барановська та Ю. Лазаренко, адже «включає в себе композиторську, виконавську, слухацьку діяльності, і являє

собою, ні з чим незрівняні можливості для музичного розвитку та творчої самореалізації молодших школярів. Життєві явища, сама музика, музичний досвід, яким володіє дитина, є джерелами творчості» [2, с. 69].

Для реалізації цих завдань у сучасній системі освіти використовується накопичений методичний та педагогічний досвід, а також впроваджуються нові форми та методи навчання школярів, які сприяють системному і послідовному формуванню предметних мистецьких (музичних, образотворчих тощо) компетентностей, засвоєнню нових мистецьких знань, умінь і ставлень, які дитина вільно могла би застосовувати у житті.

В контексті реалізації завдань Нової української школи вчителю потрібно навчити учнів жити та не загубитися в сучасному гіперінформаційному суспільстві. В зв'язку з цим набувають актуальності вислови відомого давньокитайського філософа Конфуція про «те, що я чую – я забуваю, те, що я бачу – я пам'ятаю, а те, що я роблю – я розумію» та «дорогоцінний камінь неможливо відшліфувати без тертя, так і людина не стане успішною без достатньої кількості важких спроб». Тільки те, що зроблено самостійно добре засвоюється та може бути застосовано в майбутньому [5]. Тільки шляхом залучення учнів до різних видів творчої музичної діяльності можна надати їм можливість для творчого усвідомлення, творчого пошуку та творчого засвоєння знань, умінь та цінностей.

Вчителю мистецтва сьогодні надається можливість для варіативного застосування та впровадження різноманітних форм, видів музично-творчої діяльності на уроці, використання інтерактивних, дослідницьких, творчо-пошукових методів та прийомів навчання музики задля формування в учнів потреби в активному здобутті нових мистецьких знань та умінь, позитивного емоційного ставлення до пізнання, мотивації до творчого пошуку, участі в різних видах музичної діяльності. Вчитель має можливість самостійно обрати музичні твори для сприймання (орієнтуючись на критерій їх високої художньої якості, на рівень здібностей, потреби та уподобання класу), орієнтуючись на якісну складову мистецької інформації. Оволодіння мистецькою компетентністю – необхідна умова для розвитку творчих здібностей та творчої самореалізації молодших школярів [1; 2].

У науково-педагогічній літературі належне місце належить вивченню проблеми розвитку творчих здібностей молодших школярів. Вчені зазначають, що творчі здібності – це індивідуально-особистісні якості людини, які визначають успішність виконання нею творчої діяльності різного роду [7, с. 204]. Творчі здібності особистості – це синтез її властивостей і рис характеру, які характеризують ступінь їх відповідності вимогам певного виду навчально-творчої діяльності та які обумовлюють рівень результативності цієї діяльності [9].

Корисною для нашого дослідження є думка Г. Дідик, яка вважає здібності – індивідуальними особливостями особистості. Дослідниця визначає здібності «суб'єктивними умовами успішного здійснення певного роду діяльності», вони «не зводяться тільки до накопичення знань, умінь і навичок, а виявляються у швидкості, глибині, міцності та тривалості оволодіння засобами і прийомами діяльності».

Педагог вказує, що «творчі здібності самі по собі не гарантують творчих здобутків. Для їх досягнення необхідний «двигун», який запусить би в роботу механізм мислення, тобто необхідні бажання і воля, потрібна «мотиваційна основа» [4].

Таким «двигуном» для молодших школярів є здатність дивуватися та радість пізнання, свобода відкриттів та потреба у нових пригодах, оригінальному самовираженні. Творчий розвиток учнів – це процес передачі їм досвіду творчої діяльності. Вважаємо правомірною думку дослідників, що «творчий розвиток молодших школярів – «продуктивна форма діяльності учнів початкової школи, спрямована на оволодіння творчим досвідом пізнання, створення, перетворення, використання в новій якості об'єктів матеріальної і духовної культури в процесі освітньої діяльності, організованої у співпраці з педагогом» [2, с.67]. Важливо на уроках музичного мистецтва навчити учнів дивуватися, бачити, чути, відчувати, мріяти, навчити технікою творчості (мистецтвом слова, прийомами ремесла тощо), а також розвинути якості (наполегливість, цілеспрямованість), які допоможуть завершити та реалізувати творчі проекти, створити «закінчену річ» [2, с.69].

Отже, уроки музичного мистецтва відкривають широкий простір для творчості, коли спілкування засобами музики викликають в учнів почуття радості, задоволення, натхнення. Через музичну творчість стає можливим вияв неповторної дитячої індивідуальності, так як творчість не існує поза самореалізації того, хто творить.

Подальшого дослідження потребують вивчення та добір цікавих методів та форм роботи на уроках освітньої галузі «Мистецтво», обґрунтування педагогічних умов творчого розвитку молодших школярів на уроках та в позаурочний час, розробка методики розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами музичного мистецтва.

Література

1. Барановська І., Андрійців О. Розвиток творчого потенціалу молодших школярів у позакласній музичній діяльності. Вінниця: ФОП Корзун ДЮ, 2020. URL: <http://93.183.203.244/xmlui/handle/123456789/5812>
2. Барановська І., Лазаренко Ю. Творча самореалізація молодших школярів на уроках музичного мистецтва. *Молодий вчений*. №5.2. (57.2), 2018. С. 66-72. URL: <https://library.vspu.net/jspui/bitstream/123456789/4221/1/5.pdf>
3. Внесок українських культурно-освітніх діячів у розвиток системи музично-педагогічної освіти Західної України (друга половина XIX – початок XX століття). URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/13543>
4. Дідик Г. Аналіз поняття «творчі здібності» та «імпровізація» у науковій літературі. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/2014-rik/>
5. 20 кращих афоризмів Конфуція. URL: <https://eksmo.ua/interview/20-luchshikh-aforizmov-konfutsiya-ID3562288/>
6. Закон України «Про освіту». URL: <https://osvita.ua/school/reform/57472/>
7. Лазарєв М.О. Основи педагогічної творчості: навч. посібник для пед. ін-т.. Суми: ВВП «Мрія» ЛТД, 1995. С. 204
8. Методичні рекомендації про викладання предметів освітньої галузі «Мистецтво». URL: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya/>.
9. Розвиток творчих здібностей. URL: <http://www.tpal.com.ua/spase/psyhsl/roztworzdib.html>